

Statistika nacionalnih računa
-računi i agregati-
-nacionalno bogatstvo-

Prof.dr Maja Baćović

18.10.2022.

Evropski dan statistike – 20.10.2022.

- <https://ec.europa.eu/eurostat/web/conferences/conf-2022/european-statistics-day>
- <https://ec.europa.eu/eurostat/cache/dashboard/euro-indicators/>

**European
Statistics Day:**
Statistical literacy |
Euro indicators

This event starts at
13:00 CEST

Event organised by Eurostat

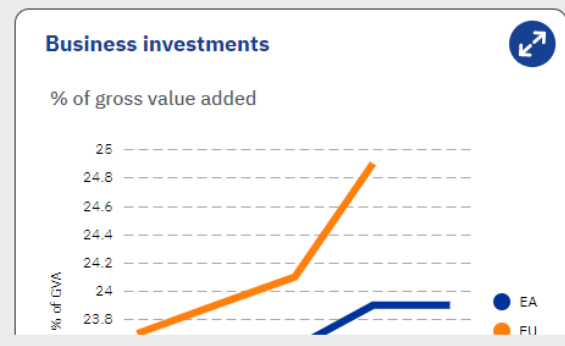
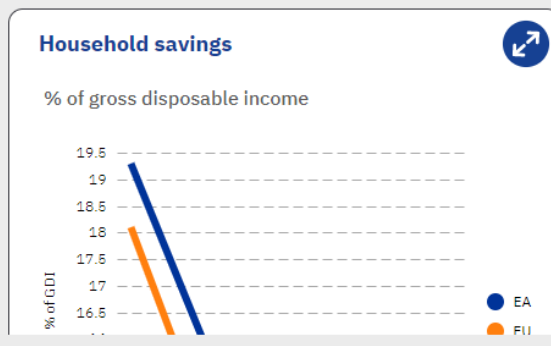
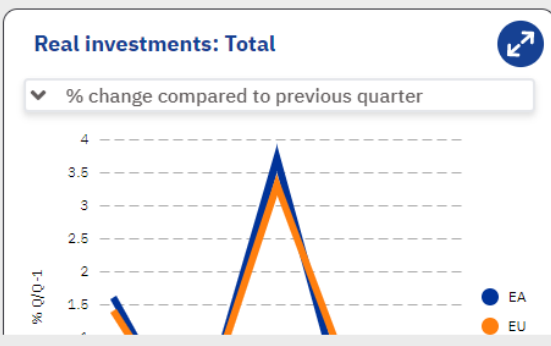
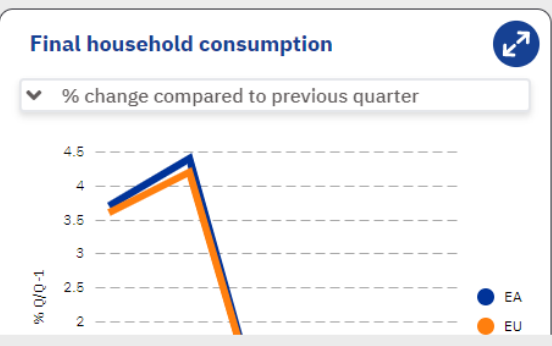
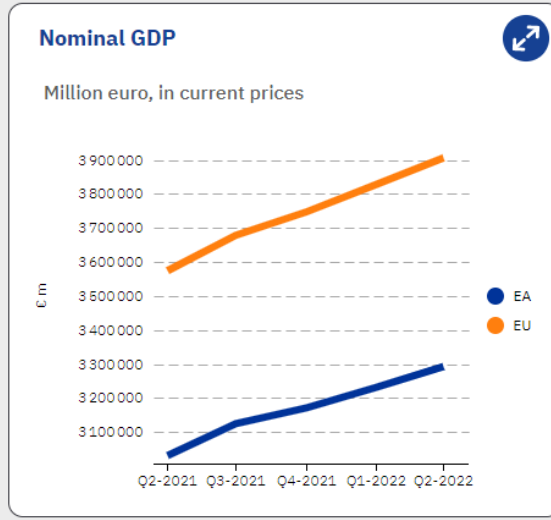
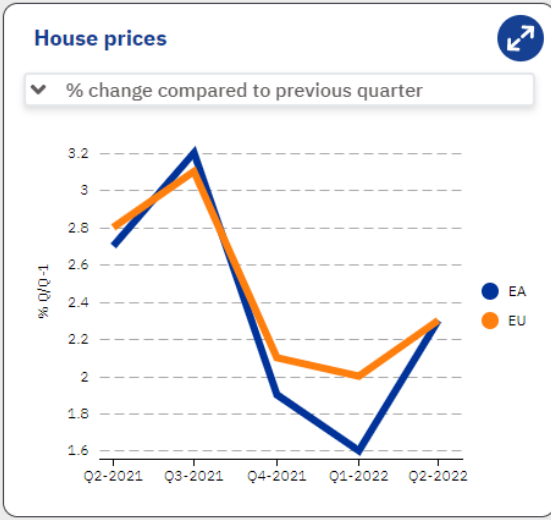
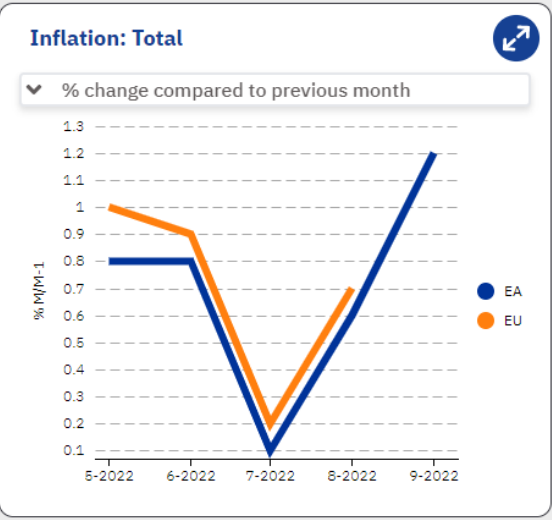

o LIVE

Euro indicators dashboard

- Overview
- Consumer and housing prices
- National accounts
- Government finance
- International trade / Balance of payments
- Industry, trade and services
- Labour market
- Business and consumer confidence
- Exchange and interest rates

Your cookie preferences have been saved. To change your preferences at any time, see our [cookies policy](#) or visit the link in the page footer.

Close

Sastav računa i agregati

- Sistem je izgrađen oko skupa međupovezanih računa.
- Sistem računa za institucionalne jedinice i sektore sačinjen je od tekućih računa, računa akumulacije i bilansa stanja.
- **Tekući računi** odnose se na proizvodnju, stvaranje, raspodjelu i preraspodjelu dohotka i upotrebu tog dohotka u obliku finalne potrošnje.
- **Računi akumulacije** pokrivaju promjene u aktivi i obavezama i promjene u neto vrijednosti.
- **Bilans stanja** prikazuje stanje aktive i obaveza i neto vrijednost.
- ***Račun dobara i usluga.*** Ovaj račun prikazuje, na nivou ukupne privrede ili na nivou grupa proizvoda, ukupne izvore i upotrebe dobara i usluga (međufaznu potrošnju, finalnu potrošnju, promjene u zalihama, bruto investicije u fiksni kapital, povećanja umanjena za smanjenje dragocjenosti i izvoz).
- ***Račun inostranstva.*** Ovaj račun pokriva sve značajne transakcije između rezidentnih i nerezidentnih institucionalnih jedinica i odgovarajuća stanja aktive i obaveza. Ovaj račun je izgrađen sa tačke gledišta inostranstva. Izvor za inostranstvo je upotreba za ukupnu privredu i obrnuto. Pozitivna izravnavajuća stavka predstavlja višak za inostranstvo i deficit za privredu, i obrnuto.

Ukupan redosled računa za institucionalne sektore						
<u>Tekući računi</u>	I.	Račun proizvodnje	I.	Račun proizvodnje		
	II.	Računi raspodjele i upotrebe dohotka	II.1.	Račun primarne raspodjele dohotka	II.1.1.	Račun stvaranja dohotka
			II.2.	Račun sekundarne raspodjele dohotka	II.1.2.	Račun alokacije primarnog dohotka
			II.3.	Račun preraspodjele dohotka u naturi	II.1.2.1.	Račun preduzetničkog Dohotka
		II.4.	Račun upotrebe dohotka	II.1.2.2.	Račun alokacije ostalog primarnog dohotka	
<u>Računi akumulacije</u>	III.	Kapitalni račun	III.1.	Kapitalni račun	III.1.1.	Račun promjene neto vrijednosti zbog štednje i transfera kapitala
			III.2.	Finansijski račun imovine	III.1.2.	Račun povećanja nefinansijske active
			III.3.	Računi ostalih promjena	III.3.1.	Račun ostalih promjena stanja imovine
					III.3.2.	Račun revalorizacije
				III.3.2.1.	Neutralni vlasnički dobiti/gubici	
				III.3.2.2.	Realni vlasnički dobiti/gubici	
<u>Bilans stanja</u>	IV.	Bilans stanja imovine	IV.1.	Početni bilans stanja imovine		
			IV.2.	Promjene u bilansu stanja imovine		
			IV.3.	Krajnji bilans stanja imovine		
0. Račun dobara i usluga	Transakcijski računi					
	0.	Račun dobara i usluga				
	V. Račun sektora inostranstva (račun inostranih transakcija)					
<u>Računi akumulacije</u>			V.I.	Račun inostranstva za dobra i usluge		
			V.II.	Račun inostranstva za primarne dohotke i tekuće transfere		
			V.III.	Računi inostrane akumulacije	V.III.1.	Kapitalni račun
					V.III.1.1.	Račun promjena sopstvene imovine (kapitala) zbog štednje i kapitalnih transfera
				V.III.1.2.	Račun povećanja nefinansijske imovine	
				V.III.2.	Finansijski račun	
				V.III.3.	Račun ostalih promjena imovine	
				V.III.3.1.	Ostale promjene u stanju imovine	
				V.III.3.2.	Računi revalorizacije	
<u>Bilans stanja imovine</u>			V.IV.	Račun inostrane imovine i obaveza	V.IV.1.	Početni bilans stanja
					V.IV.2.	Promjene u bilansu stanja

Račun proizvodnje

- Račun proizvodnje je prvi u nizu računa u Sistemu koji se sastavlja za institucionalne jedinice, sektore i ekonomiju u cjelini.
- Računi proizvodnje sastavljaju se kako za preduzeća i industrijske grane, tako i za institucionalne jedinice i sektore.
- Ravnotežna stavka u Računu je dodajna vrijednost. Ona može biti izražena u bruto i u neto obliku, u zavisnosti od toga da li se uključuje potrošnja fiksnog kapitala ili ne. U skladu sa tim:
  - **Bruto dodajna vrijednost** se definiše kao vrijednost proizvodnje umanjena za vrijednost međufazne potrošnje
  - **Neto dodajna vrijednost** jednaka je razlici bruto dodajne vrijednosti i potrošnje fiksnog kapitala.

Proizvodnja kao ekonomska djelatnost

- Proizvodnja - ekonomska aktivnost u kojoj proizvođači koriste inpute u cilju stvaranja outputa.
- Postoje dvije osnovne grupe outputa:
  - Proizvodi
  - Usluge

Proizvodi

- Proizvodi su materijalni (fizički) objekti za kojima postoji tražnja, nad kojima mogu biti uspostavljena vlasnička prava i koji mogu biti predmet razmjene na tržištu između različitih institucionalnih jedinica.
- Za proizvodima postoji tražnja od strane institucionalnih jedinica jer oni zadovoljavaju njihove potrebe, bilo u dijelu potrošnje bilo u dijelu korišćenja kao inputa u nekom proizvodnom procesu.
- Proizvodnja proizvoda i njihova razmjena na tržištu su odvojene aktivnosti. Neki proizvodi po svojoj prirodi nikada ne mogu biti predmet razmjene na tržištu, dok se neki mogu razmjenjivati i više puta.
- Odvojenost faza proizvodnje i razmjene (prodaje) je ključna karakteristika proizvoda koja ih čini drugačijim od usluga

Usluge

- Usluge nisu odvojeni entiteti nad kojima mogu biti uspostavljena vlasnička prava. Proces proizvodnje i trgovine uslugama ne može biti razdvojen. Pod uslugama se podrazumijevaju heterogeni outputi čija je svrha promjena stanja potrošačke jedinice a koja se stvara na zahtjev potrošača. Potrošači raspolažu uslugom u momentu okončanja njene proizvodnje.
- Uslužne djelatnosti su ekonomske aktivnosti koje se realizuju od strane jedne institucionalne jedinice u cilju zadovoljenja potreba i ostvarivanja benefita drugih institucionalnih jedinica. Ukoliko to ne bi bilo tako, tržište usluga ne bi postojalo. Takođe, moguće je proizvoditi usluge i za sopstvene potrebe.

Usluge

- Usluge koje proizvođači proizvode za svoje potrošače mogu se javiti u različitim oblicima:
  - Promjene stanja potrošne robe: Proizvođač usluga radi direktno na proizvodima koji su u vlasništvu neke druge institucionalne jedinice, u smislu transporta, održavanja, čišćenja, popravke, transformacije i sl.
  - Promjena fizičkog stanja osobe: usluge transporta lica, obezbjeđenja smještaja, medicinske usluge i sl.
  - Promjene mentalnog stanja osobe: Proizvođač usluga obezbjeđuje obrazovanje, informacije, savjete i sl.
  - Promjene opšteg ekonomske stanja institucionalne jedinice: obezbjeđenje osiguranja, finansijsko posredovanje, lična zaštita i sl.

Mjerenje proizvodnje

- U skladu sa Sistemom, međufazna potrošnja se mjeri u momentu ulaska u proces proizvodnje a finalna proizvodnja u momentu izlaska iz proizvodnog procesa.
- Međufazna potrošnja obično se vrednuje po nabavnim cijenama, a finalni proizvodi po proizvođačkim cijenama.
- Razlika između vrijednosti finalne proizvodnje i međufazne potrošnje predstavlja ***bruto dodajnu vrijednost*** koja se sastoji od potrošnje fiksnog kapitala (amortizacije), poreza umanjениh za subvencije i zarada zaposlenih. Pozitivan ili negativan saldo predstavlja neto operativni višak ili mješoviti dohodak.

Cijene

- Osnovne cijene predstavljaju iznos novca koji dobija proizvođač za jedinicu svojih proizvoda od kupca umanjene za plaćene poreze na proizvode i uvećane za subvencije. Ove cijene isključuju bilo kakve transportne troškove nastale transportovanjem gotovih proizvoda van proizvođačkog pogona.
- Proizvođačke cijene predstavljaju iznos novca koji dobija proizvođač za jedinicu svojih proizvoda od kupca umanjene za bilo koji oblik poreza na dodatnu vrijednost. Ove cijene ne uključuju transportne troškove nastale transportovanjem gotovih proizvoda van proizvođačkog pogona.
- Kupovne cijene predstavljaju iznos novca koji kupci plaćaju prilikom kupovine proizvoda i uluga a koji ne uključuje povratne poreze na dodatnu vrijednost ili slične forme povratnih poreza. Kupovne cijene uključuju transportne troškove koji se tiču transporta roba od proizvođača do prodavca

Agregati proizvodnje koji se oslanjaju na koncept dodatne vrijednosti

---

- Najznačajniji agregat proizvodnje u Sistemu je BRUTO DOMAĆI PROIZVOD (Gross Domestic Product) – GDP, koje je jednak ukupnoj dodatnoj vrijednosti stvorenoj od strane svih institucionalnih jedinica na nivou čitave privrede.
- Iako se GDP oslanja na dodajnu vrijednost i na račun proizvodnje, on se alternativno, primjenom tržišnih cijena, može izračunati i sumiranjem svih izdataka za finalnu potrošnju ostvarenih od strane institucionalnih jedinica u privredi (uključujući sektor inostranstva) umanjenih za vrijednost uvoza proizvoda i usluga.

Račun primarne distribucije dohotka

- Račun primarne distribucije dohotka sastoji se iz dva dijela:
  - Račun formiranja dohotka
  - Računa alokacije primarnog dohotka
    - Ukoliko je potrebno, za potrebe ekonomske analize formiraju se i dva podračuna: Račun formiranja preduzetničkog dohotka i račun alokacije ostalog primarnog dohotka.
- Opšta svrha formiranja računa distribucije primarnog dohotka jeste analiza (prikaz) kako se primarni dohodak distribira među institucionalnim jedinicama na osnovu njihovog učešća i doprinosa u procesu proizvodnje i vlasništvu nad aktivom. Vrijednost dohotka utvrđuje se na osnovu dodajne vrijednosti stvorene u proizvodnom procesu.

Račun sekundarne alokacije dohotka

- Račun sekundarne distribucije dohotka prikazuje kako se bilans primarnog dohotka institucionalnih jedinica i sektora transformiše u raspoloživi dohodak primanjem i davanjem tekućih transfera isključujući socijalne transfere u naturi.
- Postoje tri vrste tekućih transfera:
  - Tekući transferi dohotka ili bogatstva
  - Socijalni doprinosi i davanja
  - Ostali tekući transferi

Račun upotrebe dohotka

- Svrha računa upotrebe dohotka je da prikaz kako domaćinstva, državni organi i neprofitne organizacije alociraju svoj raspoloživi dohodak na finalnu potrošnju i štednju.
- Postoje dvije verzije računa upotrebe dohotka koje odgovaraju različitim konceptima raspoloživog dohotka i potrošnje. Prva verzija fokusira se na raspoloživi dohodak i rashode za potrošnju koji mogu biti iznad ostvarenog dohotka.
- Druga verzija prikazuje potrošnju proizvoda i usluga od strane institucionalnih jedinica, posebno sektora domaćinstava.

Račun kapitala

- Svrha Računa kapitala jeste da evidentira sve promjene u vrijednosti nefinansijske imovine koja je rezultat uvećanja ili smanjenja njene ukupne vrijednosti usled obavljanja transakcija među institucionalnim jedinicama a koja je u posjedu institucionalnih jedinica, kao i da prikaže kako se formira njena neto vrijednost u skladu sa formiranjem nivoa štednje i kapitalnih transfera.
- Postoji pet kategorija promjene imovine (aktive) koja se evidentira na Računu kapitala, i to:
  - Bruto formacija fiksnog kapitala
  - Potrošnja fiksnog kapitala
  - Promjene u zalihama
  - Nabavke umanjene za odlive dragocjenosti
  - Nabavke umanjene za odlive neproizvedene nefinansijske imovine

Tabela 2.9.1. Račun kapitala – Račun III.1.

Upotreba										Izvori									
Ulaz za		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Transakcije i ravnotežne stavke		S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Ulaz za		Ukupno	
Ukupno	Račun proizvoda i uloga	Ukupna privreda	NPOFD	Domaćinstva	Država	Financijske korporacije	nefinancijske korporacije			nefinancijske korporacije	Financijske korporacije	Država	Domaćinstva	NPOFD	Ukupna privreda	Inostrano stvo	Račun proizvoda i uloga	Ukupno	
								B.8n	Neto štednja	48	11	-10	160	24	233			233	
								B.12	Tekuci spoljni bilans							-41		-41	
376		376	19	61	37	9	250	P.51	Bruto vrijednost fiksnog kapitala								376	376	
303		303	14	49	23	8	209	P.511	Nabavke umanjene za odlive materijalne fiksne aktive								303	303	
305		305	13	50	24	7	211	P.5111	Nabavke nove materijalne fiksne aktive								305	305	
11		11	1	4	1	1	4	P.5112	Nabavke postojeće materijalne fiksne aktive								11	11	
-13		-13		-5	-2		-6	P.5113	Odlivi materijalne fiksne aktive								-13	-13	
51		51	5	12	12	1	21	P.512	Nabavke umanjene za odlive nematerijalne fiksne aktive								51	51	
53		53	10	9	12	1	21	P.5121	Nabavke nove nematerijalne fiksne aktive								53	53	
6		6		3	2		1	P.5122	Nabavke postojeće nematerijalne fiksne aktive								6	6	
-8		-8	-5		-2		-1	P.5123	Odlivi nematerijalne fiksne aktive								-8	-8	
22		22			2		20	P.513	Dodatak vrijednosti materijalne nefinancijske aktive								22	22	
5		5			2		3	P.5131	Poboljšanja na nefinancijskoj neproizvodnoj aktivi								5	5	
17		17					17	P.5132	Trošak transfera vlasništva nad neproizvedenom nefinancijskom aktivom								17	17	
-222		-222	-3	-42	-30	-10	-137	K.1	Potrošnja fiksnog kapitala										
28		28		2			26	P.52	Promjene na zalihama								28	28	
10		10		5	3		2	P.53	Nabavke umanjene za odlive dragocjenosti								10	10	
			1	4	2		-7	K.2	Nabavke umanjene za odlive neproizvedene nefinancijske aktive										
			1	3	2		-6	K.21	Nabavke umanjene za odlive zemlje i ostale neproizvedene nepokretne aktive										
				1			-1	K.22	Nabavke umanjene za odlive pokretne neproizvedene aktive										
								D.9	Primljeni kapitalni transferi	33		6	23		62	4		66	
								D.91	Kapitalni porezi			2			2			2	
								D.92	Investicioni pokloni	23					23	4		27	
								D.99	Ostali kapitalni transferi	10		4	23		37			37	
								D.9	Upućeni kapitalni transferi	-16	-7	-34	-5	-3	-65	-1		-66	
								D.91	Kapitalni porezi, plaćeni				-2		-2			-2	
								D.92	Upućeni investicioni pokloni			-27			-27			-27	
								D.99	Ostali plaćeni kapitalni transferi	-16	-7	-7	-3	-3	-36	-1		-37	
		-38	38	4	148	-50	5	-69	B.9	Neto krediti (+)/neto pozajmice (-)									
								B.10.1	Promjene neto vrijednosti u skladu sa promjenama u štednji i kapitalnim transferima	65	4	-38	178	21	230	-38		192	

Bilans stanja

- Bilans stanja je izvještaj koji se sastavlja u određenom vremenskom periodu o vrijednosti imovine i finansijskih potraživanja i obaveza.

Tabela 2.12.1. Bilans stanja – Račun IV

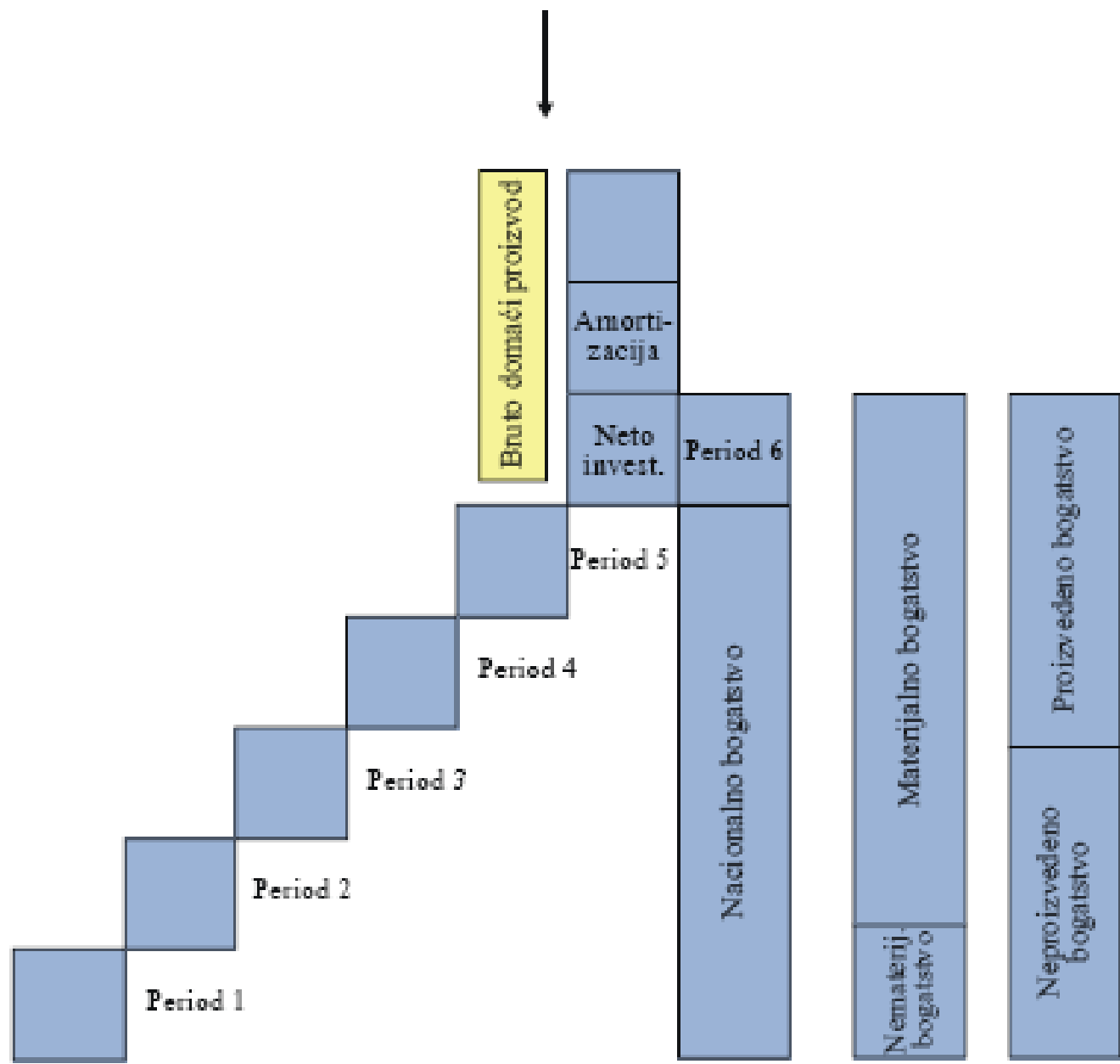
		Upotreba										Izvori									
		Ulaz za		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11												
Račun	Ukupno	Račun proizvoda i usluga	Inostranstvo	Ukupna priroda	NPOFD	Domaćinstva	Dežava	Financijske korporacije	nefinancijske korporacije	Transakcije i ravnotežne stavke	nefinancijske korporacije	Financijske korporacije	Dežava	Domaćinstva	NPOFD	Ukupna priroda	Račun proizvoda i usluga	Inostranstvo	Ukupno	Račun	
IV.1. Pobetni bilans stanja	9.922			9.922	324	2.822	1.591	144	5.041	AN											
	6.047			6.047	243	1.698	1.001	104	3.001	AN.1											
	5.544			5.544	231	1.423	913	99	2.878	AN.11											
	231			231	2	97	47		85	AN.12											
	272			272	10	178	41	5	38	AN.13											
	3.875			3.875	81	1.124	590	40	2.040	AN.2											
	3.809			3.809	81	1.124	578	37	1.989	AN.21											
	66			66				12	3	51	AN.22										
	7.365	573	6.792	172	1.819	296	3.508	897	AF		1817	3384	687	289	121	6298	297			6595	
	770		770				80	690	AF.1												
	1.587	105	1.482	110	840	150		382	AF.2		40	1281	102	10	38	1471	116			1587	
	1.388	125	1.263	25	198		950	90	AF.3		44	1053	212	2		1311	77			1388	
	1.454	70	1.384	8	24	115	1.187	50	AF.4		897		328	169	43	1437	17			1454	
	1.409	113	1.296	22	411	12	651	200	AF.5		687	715	4			1406	3			1409	
	396	26	370	4	291	20	30	25	AF.6		12	335	19		5	371	25			396	
361	134	227	3	55	19		150	AF.7		137		22	108	35	302	59			361		
								B.90			4212	268	1300	4352	375	10416	276			10692	
-																					
IV.3. Završni bilans stanja	10404			10404	349	2932	1647	145	3551	AN											
	6336			6336	264	1759	1026	103	3183	AN.1											
	5783			5783	252	1470	933	100	3028	AN.11											
	265			265	2	101	48		114	AN.12											
	288			288	10	188	45	3	41	AN.13											
	4068			4068	85	1173	620	42	2148	AN.2											
	4000			4000	85	1172	608	38	2097	AN.21											
	68			68		1	12	3	51	AN.22											
	8152	630	7522	205	2017	519	3802	978	AF		1972	3669	863	322	149	6975	388			7362	
	788		788			81	707		AF.1												
	1717	116	10601	122	908	157	15	399	AF.2		40	1411	104	10	38	1603	114			1717	
	1575	134	1441	38	233	29	1030	111	AF.3		51	1140	283	2		1476	99			1575	
	1704	80	1624	8	29	160	1350	77	AF.4		965		421	197	67	1650	54			1704	
	1489	118	1371	23	424	46	670	209	AF.5		729	745	4		4	1483	6			1489	
	434	26	408	4	329	20	30	25	AF.6		12	373	19		5	409	25			434	
443	155	288	11	95	25		157	AF.7		174		32	113	35	354	89			443		
								B.90			4337	278	1302	4628	406	10951	242			11193	

Nacionalno bogatstvo

- Bilans stanja imovine na nivou nacionalne ekonomije
- Veza između investicija i promjene u bogatstvu nacije

Formiranje i struktura nacionalnog bogatstva

Pokazatelji nacionalnog bogatstva

- Stopa rasta nacionalnog bogatstva
- Nacionalno bogatstvo po glavi stanovnika
- Veličina NB po djelatnostima
- Kapitalni koeficijenti: prosječni i granični – koliko treba povećati kapital da bi se povećala jedinica proizvodnje – usmjeren na budućnost
- Koeficijenti efikasnosti – odnos između proizvodnje i bogatstva, recipročno kapitalnim koeficijentima – pokazuje trenutno stanje
- Proizvodne funkcije